

Kortfattet prosjektbeskrivelse: Lærings og kunnskapsbaner i Den norske kirke.

Prosjektet skal forsøke å beskrive og analysere lærings- og kunnskapsprosesser i ulike menigheter i Norge. Det spør ganske enkelt: Hva lærer deltakere og profesjonelle i menighetene, og hvordan lærer de?

Læring

Prosjektet er ikke ute etter å måle eller analysere effekten av trosopplæringsprosjektet og – reformen. Det sikter i stedet mot å analysere hvordan læring foregår i menigheter. Det betyr at prosjektet er primært opptatt av læring og ikke undervisning, eller tiltak som tilrettelegger for læring. 'Læring' er et teoretisk hovedbegrep. Prosjektet forsøker altså å beskrive læringen som faktisk skjer hos deltagerne, og de læringsprosesser deltagerne er en del av. Læring vil selvfølgelig skje i samspill med undervisning og læringsaktiviteter, men i dette prosjektet er det ikke et ønske å isolere trosopplæringstiltakene spesielt, for å se på læringseffekten av disse. I stedet starter prosjektet i den andre enden, i deltagerne og deres læring, for å beskrive hvilke læringsprosesser de deltar i som har betydning for deres utvikling av kristen kunnskap. Gjennom dette kan man få beskrivelser av det læringsfeltet som trosopplæringstiltakene forsøker å reformere. Prosjektet er altså ikke et "opplæringsprosjekt", men et læringsprosjekt. Det sikter ikke mot å gi gode løsninger og effektive metoder for undervisningstiltak, men å gi verdifull og helt nødvendig kunnskap om hva og hvordan medlemmer i Den norske kirke lærer kristen kunnskap.

Feltet for prosjektet er altså de lærings- og kunnskapsbaner menigheten og menighetsmedlemmene deltar i. Det betyr at læring forstås som noe som skjer i menigheten som fellesskap, men også i forhandling mellom de ulike sosiale praksiser menighetsaktørene deltar i. Prosjektet er ikke bare ute etter å beskrive læringens hva, dens innhold, substans og resultat. Viktigere er å gi et bidrag til å forstå læringens hvordan, læring som prosess og bevegelse. Disse bevegelsene kan forstås som lærings- og kunnskaps'baner' i tid og rom (Lahn og Jensen 2006, 2008).

Kunnskap

Det andre teoretiske hovedbegrepet i prosjektet er 'kunnskap'. Kunnskap referer til hvilket læringsinnhold som skal undersøkes. Det er mye som læres i menigheter og av menighetsmedlemmer, men her er det læringen av en bestemt kunnskap som skal undersøkes, nemlig 'kristen kunnskap'. Kristen kunnskap er her ikke avgrenset til kognitiv og normativ kunnskap. Med kunnskap menes også praktisk og kroppslig kunnskap, klokskap og taus kunnskap. Med kristen kunnskap menes hvordan de erfaringer mennesker gjør tolkes i lys av bibelske tekster og kristen tradisjon. Dette utelukker selvfølgelig på ingen måte akademisk teologi som produsent av kristen kunnskap, men åpner begrepet til å omfatte den hverdags-teologiske produksjon som alle menighetsmedlemmer bedriver. 'Kristen kunnskap' velges i stedet for 'tro', blant annet fordi det er LETRA prosjektbeskrivelse, sist oppdatert 08.09.10

lettere operasjonaliserbart. I tillegg gir det mulighet for å anvende en rekke interessante teorier om kunnskap og kunnskapsprosesser. For kateketer og prester betyr 'kristen kunnskap' her 'teologisk kunnskap', tilsvarende 'medisinsk kunnskap' eller 'juridisk kunnskap', altså en type profesjonskunnskap.

Design

Prosjektet er utformet som en casestudie av fire menigheter. Menigheten som læringsarena er sentralt i prosjektet. Det betyr at læring blir undersøkt hos de som deltar i noen av menighetens aktiviteter. For at ikke dette kun blir en analyse av læringsprosesser hos en liten kjerne av spesielt aktive menighetsmedlemmer, er aktiviteter med stor, allmenn oppslutning valgt ut, nemlig konfirmasjon og 6-åringstilbud. Som Skeie påpeker skjer ikke læring kun hos barn og unge, det er en forandringsprosess hos alle deltagere. Derfor er det interessant å undersøke læringsprosesser hos sentrale voksne i menigheter. Blant ansatte er kateketer, prester og diakoner valgt fordi de er sentrale yrkesgrupper i menighetens læringsprosesser og relasjoner. Blant ordinære menighetsmedlemmer er frivillige i trosopplæringstiltak valgt, av samme grunn.

Feltet som skal undersøkes er altså nærmere avgrenset til sentrale aktører og grupper innenfor læring og tilrettelegging av læring i Den norske kirke. Prosjektet konsentrerer seg om fem aktørgrupper, 6-åringer (barn) og konfirmanter (unge) på den ene side og kirkelige ansatte og frivillige (voksne) på den andre. For forskningsmessig å få tak i det relasjonelle i disse læringsprosessene undersøkes de ulike gruppene i samme menigheter. Fire menigheter velges som case, som dermed utgjør felles felt for de ulike delprosjektene.

Delprosjekt 3: Ungdommers lærings- og kunnskapsbaner

I delprosjekt 3 skal konfirmanter i de tre menighetene følges over ett år. Prosjektet skal undersøke læringsprosesser i konfirmantgruppen, og hvordan konfirmantenes forståelse av kristen kunnskap konstrueres. Det er viktig å beskrive konfirmantenes forståelse av kristen kunnskap ved starten av perioden. Dette gjøres metodisk gjennom en spørreundersøkelse til alle konfirmanter etter "brev-metoden". Alle konfirmanter får i oppdrag å skrive et brev over et tema som ansporer dem til å beskrive, anvende og reflektere over deres "teologiske språk", det vil si deres kristne kunnskap. I tillegg gjøres et gruppeintervju med utvalgte konfirmanter i hver av menighetene. Den videre undersøkelsen sikter mot å forstå hvordan læring av kristen kunnskap skjer i tre relasjoner: I konfirmantgruppen, i relasjon til teologi og i relasjon til andre sosiale praksiser konfirmanter deltar i. Metodisk løses dette ved deltagende observasjon og uformelle intervjuer som dokumenteres i form av feltnotater gjennom hele året i alle tre menigheter. Videre gjennomføres to nye sett av gruppeintervjuer, halvveis i året og mot slutten. Tre konfirmanter velges ut for "skygging" (McDonald 2005). Forskeren følger disse konfirmanter tett gjennom ulike aktiviteter de deltar i. Skyggingen følges opp med seminstrukturerte intervjuer som handler om hvordan konfirmanter "forhandler" kristen kunnskap mellom de ulike sosiale praksisene eller arenaene, inkludert menigheten. Denne delen av prosjektet sikter mot å beskrive de lærings- og kunnskapsbaner som konfirmanter dels konstitueres av, dels selv konstruerer.

Prosjektet omfatter seks forskere i en periode på fire år (2010-2014): Morten Holmqvist, Marianne Rodriguez Nygaard, Ingrid Reite (stipendiater), Heid Leganger-Krogstad, Sverre Dag Mogstad og Geir Afdal (professorer). Prosjektet er finansiert av Menighetsfakultetet og forskningsmidler fra Den norske kirke.